

31.3.2021

Urho Kekkosen kansallispuiston neuvottelukunnalle

Kalastuksen sääntelystä Urho Kekkosen kansallispuistossa

Urho Kekkosen kansallispuiston neuvottelukunnan kokouksessa 1.9.2020 neuvottelukunnan jäsen Seppo Aikio nosti keskusteluun Suomujoen kalastussäännön, joka on sodankyläläisten mielestä epäreilu ja jopa lainvastainen. Kalastussääntö ei kuntalaisten mielestä vastaa kansallispuiston perustamissäädöksiä. Sodankylän kalastajat eivät uusitun kalastussäännön ensimmäisenä vuonna saaneet lainkaan lupia Suomujoelle, koska ovat luvan saannissa matkailijoiden kanssa samalla viivalla. Paikallisten kalastusoikeudet pitäisikin asianosaisten mielestä ratkaista pikimmiten.

Seppo Aikio tarkensi vielä, että paikallisille kalastajille tarvittaisiin vähintään oma kiintiö, jolloin luvan pystyisi saamaan lyhyemmällä aikahaarukalla. Nyt sodankyläläiset joutuvat ostamaan Lutto- ja Suomujoelle tunti- tai vuorokausiluvan, ja hankkimaan luvan jopa kuukausia etukäteen tietylle ajalle tunnin tarkkuudella. Tämä ei ole luontaista lappilaiselle kalastusperinteelle. Jos kalastaja ei ole ajoissa liikkeellä, hän voi jäädä ilman lupaa, sillä luvat Suomen ja Luton kalastusvuorokausille ovat hyvin rajalliset. Inarin kuntalaisilla laajemmat oikeudet ovat sen sijaan säilyneet

Esa Heinäjärvi muistutti Urho Kekkosen kansallispuiston perustamiseen liittyvästä hallituksen esityksestä sekä kansallispuistolain 6 §:stä, jonka mukaan puiston rauhoittamiseksi annettavat määräykset eivät estä paikallisia harjoittamasta kalastusta, metsästystä tai poronhoitoa taikka niihin liittyviä tehtäviä. Kuntalaisille lain 6 § on ollut tae kuntalaisten kalastukseen liittyvien erityisoikeuksien säilymisestä. Näkemystä vahvistaa myös HE:ssa laiksi Urho Kekkosen kansallispuistosta olevan kohta lain 6 §:n yksityiskohtaisemmista perusteluista: ”Kansallispuiston perustamisen tarkoituksena on rajoittaa alueen metsätaloudellista käyttöä ja ohjata alueelle suuntautuvaa retkeilyä ja matkailua. Kansallispuiston tavoitteiden saavuttaminen ei sen sijaan edellytä paikallisten asukkaiden harjoittamien toimintojen rajoittamista. Kun jo puiston perustamisvaiheessa on paikallisille asukkaille tärkeätä, että heille varmistetaan mahdollisuus toimia alueella samalla tavalla kuin ennen suojelualueen muodostamista, ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös, joka varmistaisi tämän seikan.”

Kansallispuiston perustamislaki ja -asetus sallivat kalastuksen, eivätkä puiston rauhoitusmääräykset estä paikallisia asukkaita eikä muitakaan harjoittamasta kalastusta. Kalastusoikeudesta säädetään tarkemmin kalastuslailla. Kuntalaisten kausiluvat edellyttäisivät siis kalastuslain muutosta. Uuden kalastuslain 10 §:n perusteella Inarin kuntalaiset saivat maksuttoman kalastusluvan järviin ja kuntakohtaisen jokikalastusluvan puiston alueelle Suomu- ja Luttojokeen.

Kalastuslakia muutettiin 10 §:n osalta vuonna 2019, jolloin sodankyläläisten ja savukoskelaisten kalastusongelmat puistossa olivat lain valmistelijoiden ja poliittisen päättäjän tiedossa. Ylä-Lapin asukkaille myönnettyä laajempaa oikeutta ei tuolloin kuitenkaan säädetty Sodankylän ja Savukosken kuntien asukkaille. Sodankylän ja Savukosken kuntalaiset saavat kalastaa ja saavat kalastuslupia kuten muutkin kansalaiset puiston alueelle. Eli eivät ole muita kansalaisia paremmassa asemassa, kuten inarilaiset.

Urho Kekkosen kansallispuistossa on asetuksen 229/1983 1 §:n säännösten estämättä sallittu kalastus ja paikallisille asukkaille metsästys. Urho Kekkosen kansallispuistosta annetun lain 228/1983 mukaan ”Luonnonsuojelulain 2 §:n 2 momentin nojalla kansallispuiston rauhoittamiseksi annettavat määräykset eivät estä paikallisia asukkaita harjoittamasta kalastusta, metsästystä tai poronhoitoa taikka niihin liittyviä tehtäviä.”

Kalastuslain 10 §:n mukaan henkilöllä, jonka kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta on Enontekiö, Inari tai Utsjoki, on oikeus saada Metsähallitukselta korvauksetta lupa kalastukseen edellä mainituissa kunnissa sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla vesialueilla.

Se, että kansallispuistolaissa ja asetuksessa sallitaan kalastus (poikkeuksena luonnonsuojelualan yleisiin rauhoitussäännöksiin) ei ole ristiriidassa kalastuslain kalastuslupaa koskevan maksun suhteen. Luonnonsuojelualan säännösten lisäksi kalastukseen samoin kuin metsästykseen tarvitaan vielä normaaliin tapaan lupa, ja sen maksullisuudesta tai maksuttomuudesta säädetään kalastuslaissa siten kuin 10 §:ssä todetaan. Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan Metsähallitus ei voi muuta, kuin toimia kalastuslain mukaisesti, kuten se on tehnytkin.

Ympäristöministeriö katsoo, että Sodankylän ja Savukosken kuntalaiset ovat oikeassa siinä, ettei kalastuslaki nykyisellään ole Urho Kekkosen kansallispuiston perustamissäästöjen hengen mukainen. Kansallispuiston perustamissääntelyssä tavoite ja henki on se, ettei paikallisia asukkaita estetä tai vaikeuteta heidän mahdollisuuksiaan kalastuksen, metsästyksen tai poronhoidon taikka niihin liittyvien tehtävien harjoittamiseen. Kansallispuistosääntelyllä ei voida kuitenkaan vaikuttaa kalastuslain maksullisuusseikkoihin, vaan ne pitää järjestää kalastuslain puitteissa.

Ympäristöministeriö on neuvotellut asiasta maa- ja metsätalousministeriön kalastusneuvos Eeva Kirjavaisen kanssa ja esittänyt perusteluita Sodankylän ja Savukosken kuntalaisten aseman parantamiseksi. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo kuitenkin, että esitetyt perustelut ovat olleet tiedossa jo aiempien kalastuslain muutosten yhteydessä, eikä tilanne ole muuttunut. Vahva poliittinen tahto on ratkaissut lupsääntelyn viimeksi vuonna 2019 koskemaan korvauksetta tapahtuvan kalastuksen osalta vain kolmea pohjoisinta kuntaa. MMM pitää kysymystä kansallispuistoasiaa paljon laajempana ja haasteellisempänä, eikä näe mahdollisuuksia avata kalastuslakia tässä tilanteessa.